

Verksamhet

Vattenuttag, Kvarnträsk
Enbolstadvägen 57
Tjudö, Finström

Beslut

Uttagsnivån i instruktion 1 ändras med 3 cm enligt nedan, pga ny inmätning. För övrigt ingen ändring av tidigare beslut. Detta beslut ersätter i sin helhet beslut MB-2019-109 daterat 1.4.2019.

Vid uttag av bevattningsvatten ur sjön Kvarnträsk, Finström, ska instruktionerna nedan meddelade med stöd av 15 och 24 §§ i landskapslagen (2008:124) om miljöskydd, nedan miljöskyddslagen, iakttas.

Verksamhetsutövaren ansvarar för att verksamheten uppfyller alla lagens krav. Myndigheten kan förelägga om ytterligare krav, avbryta verksamheten eller kräva att skada avhjälpas om verksamhetsutövaren försummat sina skyldigheter enligt lag eller myndighetens instruktioner.

Instruktioner och föreskrifter

Följande instruktioner och föreskrifter föreskrivs:

1. Vattenuttag kan pågå så länge vattennivån i sjön inte underskrider nivån +13,578 m N2000 som utgör lägsta uttagsnivå.
2. En pegel för avläsning av vattennivå ska finnas. Pegeln ska vara placerad på ett lämpligt och lättillgängligt ställe och förankrad på sådant sätt att den inte rubbas. På pegeln ska finnas markering av tröskelnivå samt lägsta uttagsnivå. Pegeln och dess placering ska vara godkänd av ÅMHH. Mätning av vattenstånd ska göras minst varannan vecka under perioden maj-september.
3. Vattenuttag ska mätas med vattenmätare.
4. En journal ska uppgöras och minst innehålla:
 - a. anteckning om vattenuttag månadsvis
 - b. anteckning om vattenståndMätning av vattenstånd ska göras varannan vecka under perioden maj-september och under bevattningsperioden ska mätning utföras varje vecka.

En sammanställning av journalen ska inkomma till ÅMHH årligen senast 31 oktober.

5. Avslutande av verksamheten ska meddelas ÅMHH.

Motivering

Ansökan avser ett årligt uttag av 12000 m³ bevattningsvatten från Kvarnträsk i Enbolstad och Pettböle byar i Finströms kommun. Uttagspunkten är huvudsakligen i träskets nordvästra del vid för ändamålet avsedd arrendemark. Uttagsbehovet är som störst under juli-augusti och de huvudsakliga grödorna är potatis, äppel, spannmål och vall.

Verksamheten är miljögranskningspliktig enligt punkt 15.5b i landskapsförordningen (2008:130) om miljöskydd till den del det gäller vattenuttag som sker då vatten inte längre rinner ut från sjön och då uttaget överstiger en sänkning på 2,5 cm (motsvarande 4470 m³).

Miljögranskning är en kontroll av laglighet och utgör inget tillstånd som ger verksamhetsutövaren en rätt att utföra en viss åtgärd på en viss plats under vissa förutsättningar. ÅMHH meddelar emellertid genom detta beslut instruktioner om gränsvärden, nivåer, samt särskilda förfaringssätt i enlighet med 24 § miljöskyddslagen i syfte att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lag. Likaså meddelar ÅMHH föreskrifter om egenkontroll och rapportering i enlighet med 26 § miljöskyddslagen för att verifiera verksamhetens laglighet.

Kvarnträsk är en sjö med ett medeldjup på ca 2,5 meter och ett maxdjup på ca 5,5 meter. Träsket är ca 18 hektar stort och har ett nederbördsområde på ca 350 hektar. Det ansökta totala uttaget motsvarar således ca 2,67 procent av träskets totala volym och vid "normal tillrinning" fylls motsvarande volym upp på ca 5 dygn.

Träskets tröskelnivå har i februari 2023 på nytt uppmätts med GPS i samband med installation av ny pegel. Tröskelnivån uppmättes till +13,778 m N2000 och den lokala höjdfixpunkten är bestämd till 14,344 m N2000 enligt koordinatsystem TM35FIN. Den tidigare mätningen utfördes ca år 2005 eller 2006. Då fanns inte lika många satelliter tillgängliga och höjdnoggrannheten var inte lika exakt. Träskets tröskelnivå uppmättes då av projekterings- och vattenenheten vid Ålands landskapsregering till +13,50 N60, vilket motsvarar +13,81 N2000. Skillnaden är alltså 3 cm mellan de uppmätta höjderna.

Sökandens uppskattade behov av vatten är 12000 m³. Ett sådant uttag motsvarar en teoretisk sänkning på maximalt 6,7 centimeter, vilket tillsammans med naturlig avdunstning sommartid kan medföra att vattennivån i träsket blir låg, speciellt under extremt torra år. Den verkliga nivå-sänkningen orsakad av vattenuttaget blir dock mindre då det även under torrperioder vanligen sker en viss tillrinning till träsket från omkringliggande marker. Tillrinning till Kvarnträsk sker normalt både som ytvattenflöde från främst Möträsk och grundvattenflöde från omkringliggande marker. Kvarnträskets eget nederbördsområde är knappt en femtedel av det totala nederbördsområdet, vilket medför att Kvarnträsk fylls på ganska långsamt efter en längre torrperiod. Detta eftersom Möträsk först ska fyllas upp innan tillflöde kan ske från Möträsk till Kvarnträsk.

Under den extremt torra sommaren 2018 skedde i princip ingen tillrinning och tröskelnivån nåddes redan vid midsommar. Fram till slutet av september sjönk vattennivån med hela 35 cm, ner till nivå 13,15 m N60, vilket motsvarar 13,46 m N2000. Vattenuttag kunde ske endast under juni och juli med totalt 7175 m³ och uttagen tvingades avbrytas i slutet av juli.

Kvarnträsk har tidigare varit en näringsfattig "lobeliasjö" (efter *Lobelia dortmanna*, notblomster), men har under 2000-talet ändrat karaktär kraftigt. Sedan början av 2000-talet har knoppslingan invaderat träsket med kraftig tillväxt och ökad eutrofiering som följd.

Det är inte klarlagt vad orsaken till detta är och vilka åtgärder som eventuellt kan vidtas för att förhindra eventuell ökad utbredning. ÅMHH har sedan tidigare fått utlåtande från Husö biologiska station, som har framfört att nya/utökade tillstånd för uttag av bevattningsvatten från Kvarnträsk inte borde beviljas då bevattningsvattenuttag sannolikt försnabbar igenväxningsprocessen. Enligt utlåtandet är det särskilt viktigt att vattennivån inte skulle få minska allt för mycket mot sensommaren. Nyare uppgifter gör dock gällande att knoppslingan tycks klara alla slags förhållanden. Det verkar inte finnas några råd om hur man ska göra för att bli av med den eller ens begränsa dess framfart.

ÅMHH konstaterar att inga andra kända uttag från Kvarnträsk finns förutom den nu aktuella ansökan. Vidare konstaterar ÅMHH att avdunstningen från en fri vattenyta under en sommarperiod maj-september kan uppgå till ca 50 centimeter, varför uttaget som ansökan gäller är förhållandevis litet. ÅMHH har beaktat kända fakta genom att fastställa en sänkingsgräns i instruktion 1, under vilken uttag av bevattningsvatten inte är tillåtet. Sänkingsgränsen har justerats med 5 cm jämfört med tidigare miljötillstånd med motivering om att knoppslingan inte tycks påverkas så mycket som tidigare befarat. Däremot finns enskilda och allmänna intressen att beakta och sjöns morfologi gör att låga vattennivåer påverkar enskilda intressen liksom minskad allmän trivsel och försämrad möjlighet att nyttja sjön för rekreation. Instruktion 1 ges med stöd av 24 § miljöskyddslagen och syftar till att undvika alltför låga vattennivåer orsakade av

bevattningsvattenuttag i träsket samt för att skydda allmänna och enskilda intressen enligt 4 kap. 1 och 4 §§ i vattenlagen.(1996:61).

Vidare har instruktion 2 givits i syfte att förebygga negativ miljöpåverkan, i enlighet med f punkten i 24 § miljöskyddslagen. Det åligger verksamhetsutövaren att följa med vattennivån i Kvarnträsk för att försäkra att inget uttag sker under lägsta uttagsnivån. Vidare ska verksamhetsutövaren i enlighet med instruktion 3 ha en vattenmätare för mätning av uttagen för att få tillförlitliga uppgifter om uttagen mängd.

Föreskrifter om egenkontroll och redovisning av verksamhetens miljöpåverkan i form av journalföring har föreskrivits i enlighet med 26 § miljöskyddslagen. Vattenuttaget och vattennivån i Kvarnträsk ska mätas och antecknas under perioden maj-september eftersom denna period är mest intressant vid uppföljning av verksamhetens miljöpåverkan.

Med ovanstående motivering konstaterar ÅMHHM att det med iakttagande av de i granskningsbeslutet givna instruktionerna och föreskrifterna är utrett att förutsättningarna i miljöskyddslagen och övrig lagstiftning som nämns i 10 § samma lag är uppfyllda.

Bakgrund

Kvarnträsk bevattningssammanslutning har genom Lasse Löfman ansökt om miljögranskning för uttag av bevattningsvatten ur Kvarnträsk, Finström. Tidigare har det funnits miljötillstånd för uttag av bevattningsvatten men dessa har löpt ut. Dessa tillstånd medgav uttag av maximalt 16300 m³ bevattningsvatten.

Ansökan inkom 21.1.2019

Ansökan kompletterades 27.2.2019.

Myndighetsbeslut MB-2019-109 gavs 1.4.2019.

Ansökan om rättelse av höjduppgifter inkom 19.2.2023.

Information

För åtgärden förutsätts rådighet. Rådighet för företaget krävs enligt 2 kap 2 § vattenlag (1996:61) för landskapet Åland.

Avgift

För beslutet uppbärs en avgift om 140 € enligt gällande avgiftstaxa för Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet. Taxan finns på amhm.ax/avgifter.

2 h a' 70 €/h 140 €

Besvär

Besvärсанvisning bifogas.

Beslutet justeras omedelbart.

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Helena Boman
Sektionschef
Beslutande

Mikael Stjärnfelt
Miljöskyddsinspektör
Föredragande

Bilagor

1. Besvärсанvisning
2. Faktura (ej vid e-faktura)